

Ahaan anatomia

Ratkomisnautinnon huippua on monelle ratkojalle sanan ratkeamisen yhteydessä syntyvä hyvänolon tunne, josta yleisesti käytetään nimitystä ahaa-elämys. Se tuntuu osittain vähän mystiseltäkin ilmiöltä. Yritän seuraavassa analysoida, mistä osatekijöistä koostuu kovimman tason ahaa-elämys, todellinen ahaa-jytky.

Ahaa-elämykseen liittyy yllätysmomentti. Ratkonnun aikana paljastuu sellainen laatijan käyttämä lähestymistapa, joka ei tule ensimmäisenä ratkojalle mieleen. Mutta toisaalta oivalluksen tultua ratkojan fiilis on: "No niinpä tietenkin, miksei tuo tullut aiemmin mieleen?" Hyvä ahaa-elämys ei synny toistamalla aiemmin käytettyä ideaa, ratkojat muistavat hyvät jytkyt vuosien päästä.

Paras ahaa-elämys syntyy harhautumisen jälkeen. Mestarilaatija on kuin Agatha Christie, johtolanka näytetään täysin avoimesti, mutta siitä huolimatta ratkaisija lähtee väärälle (laatijan tarkoittamalle) polulle. Harhautumisen pitää olla ymmärrettävissä. Jos harhautus pudottaa kelkasta, plääh-elämys on kovin lähellä.

Arvoituksen on oltava ratkaistavissa. Jos se ei ole sitä, ei synny minkäänlaista ahaata. Tämä on laatijalle tasapainoilun paikka: pitäisi pystyä osoittamaan möyhimistä kaipaava umpihanki, mutta niin, että tuo möyhiintyminen myös tapahtuu. Laatija kulkee ratkojan

edellä, mutta vain muutaman askeleen.

Arvoituksessa on aina logiikka, jonka ratkoja pystyy löytämään ratkontaprosessin edetessä. Ratkojan pitää voida luottaa tähän. Risteävien sanojen kirjaimet ovat usein ratkaisevan tärkeitä. Monissa koviksissa päähkinät eivät aukea pelkän vihjeen perusteella, mutta kun sopivassa paikassa sanaa löytyy risteävä kirjain, läpimurto saattaa olla hyvinkin lähellä.

Usein kovisvihjeistä ja jopa niitä fundeeraavasta laatijasta käytetään luonnehdintaa kiero. Tämä ei tunnu minusta hyvältä. Hyllyssäni olevien sanakirjojen mukaan kiero = viekas, kavala, katala, petollinen. Minulla ei ole mitään katalia eikä petollisia tarkoituseriä, kun yritän harhauttaa ratkojan kulkemaan hetken ratkonnun kannalta maaliin johtamatonta polkua. Yritän olla yhtä avoin kuin parhaat dekkaristit johtolankoja tarjotessani.

Parhaat ahaa-elämykset kirvoittavat ratkojalta naurunpyrskähdyksiä. Voisi kuvitella, että onnistuneimmat vihjeet sisältävät aina jonkun humoristisen näkökulman. Laatijalla on johtolankoja punoessaan jatkuvasti kieli poskessa. Kunnon kovisvihjesession jälkeen voi melkein tuntea poskessaan pientä kivun poikasta, joka on tullut kielen määrätietoisesta poskeen painamisesta!

Paras ahaa-elämys lähtee positiivisista mielleyhtymistä ja assosiaatioista. Laatija pitää kaikki negatiivisuudet poissa näistä karkeloista.

Antti Skyttä
anttiskyttä@ristikkoakatemia.fi

Lähetäkää ristikkoaiheisia kysymyksiä ja mielipiteitä osoitteeseen kysymys@ristikkoakatemia.fi

Ristikkoakatemia Facebookissa:
www.facebook.com/groups/ristikkoakatemia/